

The Malach in Halacha

What are Angels?

1. Rambam, Moreh Nevuchim 2:6

[ג] וכבר ידעת שעניין מלאך שליח וכל עושה מעשה מצוה הוא מלאך ער [ד] שהתנועו בעלי חיי ואפילו שאינן מדברים ספר הכתוב עליהם שהם על ידי מלאך כשתאו התנועה ההיא לכונת הבורא [ה] אשר שם בו כח יניעהו התנועה ההוא אמר אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריוותא ולא חבלוני [ו] [ז] ותנועות אתון בלעם כלם על ידי מלאך עד שהיסודות יקראו ג"כ מלאכים עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט והנה יתבאר לך [ד] שמלאך יאמר על שליח מן האנשים וישלח יעקב מלאכים ויאמר על הנביא ויעל מלאך יי מן הגלגל אל הבוכים [ז] וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים ויאמר על השכלי הנמרדים שיראו לנביאים במראה הנבואי ויאמר על הכחות התיוניות כמו שנבאר ודברנו הנה

2. Ramban, Bereishis 18:1

ובספר מורה הנבוכים (ב מב) נאמר כי הפרשה כלל ופרט. אמר הכתוב תחלה כי נראה אליו השם במראות הנבואה, ואיך היתה המראה הזאת, כי נשא עיניו במראה והנה ג' אנשים נצבים עליו. ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך, זה ספור מה שאמר במראה הנבואה לאחד מהם הגדול שבהם. ואם במראה, לא נראו אליו רק אנשים אוכלים בשר, איך אמר "וירא אליו ה'", כי הנה לא נראה לו השם לא במראה ולא במחשבה, וככה לא נמצא בכל הנבואות, והנה לדבריו לא לשה שרה עוגות, ולא עשה אברהם בן בקר, וגם לא צחקה שרה, רק הכל מראה, ואם כן בא החלום הזה ברוב ענין כחלומות השקר, כי מה תועלת להראות לו כל זה:

וכן אמר (שם) בענין "ויאבק איש עמו" (להלן לב כה) שהכל מראה הנבואה. ולא ידעתי למה היה צולע על ירכו בהקיץ, ולמה אמר (להלן לב לא) כי ראיתי אלהים פנים אל פנים ותנצל נפשי, כי הנביאים לא יפחדו שימותו מפני מראות הנבואה. וכבר ראה מראה גדולה ונכבדת מזאת, כי גם את השם הנכבד ראה פעמים רבות במראה הנבואה (עיין להלן כח יג, לא ג): והנה לפי דעתו זאת יצטרך לומר כן בענין לוט, כי לא באו המלאכים אל ביתו, ולא אפה להם מצות ויאכלו, אבל הכל היה מראה. ואם יעלה את לוט למעלת מראה הנבואה איך יהיו אנשי סדום הרעים והחטאים נביאים, כי מי הגיד להם שבאו אנשים אל ביתו. ואם הכל מראות נבואתו של לוט, יהיה "ויאיצו המלאכים וגו' קום קח את אשתך", "ויאמר המלט על נפשך" (להלן יט טו יז), "והנה נשאתי פניך" (שם כא), וכל הפרשה כלה מראה, וישאר לוט בסדום. אבל יחשוב שהיו המעשים נעשים מאליהם, והמאמרים בכל דבר ודבר מראה, ואלה דברים סותרים הכתוב, אסור לשומעם אף כי להאמין בהם ... הנה בכל מקום יתעוררו החכמים להודיענו כי ראיית המלאך איננה נבואה ואין הרואים מלאכים והמדברים עמם מכלל הנביאים כאשר הזכרתי בדניאל, אבל היא מראה, תקרא "גלוי עינים", כמו ויגל השם את עיני בלעם וירא את מלאך ה' (במדבר כב לא), וכן ויתפלל אלישע ויאמר ה' פקח נא את עיני ויראה (מ"ב ו יז): אבל במקום אשר יזכיר המלאכים בשם "אנשים" כענין הפרשה הזאת ופרשת לוט, וכן ויאבק איש עמו (להלן לב כה), וכן וימצאהו איש (שם לז טו), על דעת רבותינו (תנחומא וישב ב) הוא כבוד נברא במלאכים, יקרא אצל היודעים "מלבוש", יושג לעיני בשר בזכי הנפשות כחסידיים ובני הנביאים. ולא אוכל לפרש. והמקום אשר תמצא בו ראיית ה' ודבור מלאך, או ראיית מלאך ודבור ה', ככתוב בדברי משה בתחילת נבואתו (שמות ג ב - ד), ובדברי זכריה (ג א - ב), עוד אגלה בו דברי אלהים חיים ברמיזות (עיין שמות ג ב). וענין ויאכלו - אמרו חכמים (ב"ר מח יד) ראשון ראשון מסתלק. וענין ההסתלקות תבין אותו מדבר מנוח אם תזכה אליו.

Halachos that are Learned from Angels:

Been Escorted by Angels

3. Talmud Bavli, Brachos 60b

הנכנס לבית הכסא, אומר: התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון

4. Shulchan Aruch OC 3:1

כשיכנס לבה"כ = לבית הכסא = יאמר: התכבדו מכובדים וכו', ועכשיו לא נהגו לאומרו.

5. Shaarei Teshuva, ad loc.

[א] בש"ע ועכשיו לא נהגו - ע' במחזיק ברכה בשם ספר מצות שמורים שמזהיר לאמרו וכן מהר"מ פאפרש ז"ל כתב שהאר"י ז"ל חידש לאומרו גם עכשיו ובה ינצל שלא יהרהר בד"ת בבה"כ ע"ש ואולי לא נאמרו הדברים אלא ליחידים אשר תורתם אומנתם ולא זולתם וכאשר כתב שם בשם ספר מקור חיים למהר"ח כהן ז"ל דמחזי כרמות רוחא ע"ש:

Tefila

Standing

6. Talmud Bavli, Brachos 10b

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: המתפלל צריך שיכוין את רגליו, שנאמר:
+יחזקאל א'+ ורגליהם רגל ישרה.

7. Shulchan Aruch, OC 95:1

יכוין רגליו זה אצל זה בכיוון, כאלו אינם אלא א', להדמות למלאכים דכתיב בהן: ורגליהם רגל ישרה (יחזקאל א, ז) כלומר: רגליהם נראים כרגל אחד (וי"א כשעומד להתפלל (ג) ילך לפניו ג' פסיעות, דרך קרוב והגשה לדבר שצריך לעשות) (רוקח).

8. Mishna Berura, ad loc. sk 1, 2

(א) יכוין רגליו וכו' - ובדיעבד [א] אפילו אם לא כיון רגליו כלל יצא:

(ב) להדמות למלאכים - [ב] שכיון שמדבר עם השכינה צריך לסלק כל מחשבו' הגוף מלבו ולדמות כאלו הוא מלאך ואפילו אם הוא יושב בעגלה מ"מ יכוין רגליו [פמ"ג] עוד כתבו שאל יסמוך אז לאחוריו ולא יהא מוטה לצדדיו ואל יפשוט רגליו ואל ירכיבם זה על זה מפני שכל זה הוא דרך גאווה אלא יושב וראשו כפוף [עט"ז]:

Kedusha

9. Talmud Bavli, Chullin 91b

חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא יותר ממלאכי השרת, שישראל אומרים שירה - בכל שעה, ומלאכי השרת אין אומרים שירה אלא - פעם אחת ביום, ואמרי לה - פעם אחת בשבת, ואמרי לה - פעם אחת בחודש, ואמרי לה - פעם אחת בשנה, ואמרי לה - פעם אחת בשבוע, ואמרי לה - פעם אחת ביובל, ואמרי לה - פעם אחת בעולם; וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות, שנאמר: +דברים ו'+ שמע ישראל ה' וגו', ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות, כדכתיב: +ישעיהו ו'+ קדוש קדוש קדוש ה' צבאות; ואין מה"ש אומרים שירה למעלה, עד שיאמרו ישראל למטה, שנאמר: +איוב ל"ח+ ברן יחד פוכבי בקר, והדר: ויריעו כל בני אלהים!

10. Midrash Tanchuma, Parshas Tzav 13

ובשתיים יעופף וכי בכנפים מעופף, אלא מכאן תקנו זכרונם לברכה לעוף אדם על רגליו בשעה שאומר שליח צבור ק"ק = קדוש קדוש קדוש = ה' צבאות

11. Shulchan Aruch, OC 95:4

טוב לכיון רגליו גם בשעה שאומר קדושה עם ש"צ.

12. Mishna Berura, ad loc, sk 8

(ח) גם בשעה וכו' - שהרי אומרים כשם שמקדישים אותו בשמי מרום וכו':

13. Shulchan Aruch OC 125:2

טוב לכיון רגליו בשעה שאומר קדושה עם שליח ציבור. הגה: ויש לישא העינים למרום בשעה שאומרים קדושה, וכן מנענעים גופן ונושאים אותו מן הארץ (טור ושבוילי לקט)

14. Mishna Berura, ad loc. sk 7-8

(ז) וכן מנענעים וכו' - השל"ה כתב שקבלה בידו שירים גופו ועקבו למעלה בברוך וימלוך כמו בקדוש:

(ח) ונושאים אותו וכו' - כי איתא בתנחומא פ' צו ובשתיים יעופף מכאן תקנו לעוף על רגליו בשעה שאומר קדוש. וכתב המ"א ודלא כאותם שדולגים וקופצים אבל הא"ר ושאר אחרונים יישבו את המנהג ומנהג ישראל תורה היא ומ"מ [ט] במקום שאין המנהג כן פשיטא שאין לעשות כן כי יבואו להתלוצץ ויצא שכרו בהפסדו. כתב ב"ח שצ"ל וכן כתוב על יד נביאך. ונוסח שלנו ככתוב על יד נביאך וכתב המ"א שיש לו ג"כ סמך עי"ש. כתבו האחרונים דאף שעניית איש"ר הוא עדיפא מקדושה מ"מ אם קדיש כבר שמע וקדושה לא שמע עדיין ונזדמן לו לענות קדיש וקדושה מוטב שיענה קדושה כדי לצאת ידי חובה. כתב הפמ"ג אם התחיל קדושה ובאמצע שמע קדיש מסתברא דלא יפסיק לענות איש"ר אלא גומר קדוש ג"פ עד כבודו ואם שומע אז יאמר איש"ר:

Baruch Shem and Yom Kippur

15. Devorim Rabba 2:36

דבר אחר שמע ישראל רבנן אמרין בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקב"ה בשכמל"ו והוריד אותה לישראל ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא א"ר אסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קוזמין מתוך פלטין של מלך נתנה לה לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך אבל ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת הן אומרים אותו בפרהסיא בשכמל"ו.

16. Shulchan Aruch OC 61:13

אחר פסוק ראשון צריך לומר בשכמל"ו, בחשאי.

17. Shulchan Aruch, OC 619:2

בליל יוה"כ ומחרתו אומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בקול רם.

18. Mishna Berura, ad loc. sk 8

(ח) בקול רם - דהוא שירת המלאכים וביוה"כ גם ישראל דומין למלאכים:

19. Shulchan Aruch, OC 610:4

יש שכתבושנהגו ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום כפור, דוגמת מלאכי השרת; וכן נוהגין ללבוש הקיטל שהוא לבן ונקי, גם הוא בגד מתים ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר (ד"ע מהגהות מיימוני פ"ז דשביתת עשור).

Aramaic

20. Talmud Bavli, Shabbos 12b

האמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי! ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי - אין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי!

21. Shulchan Aruch OC 101:4

יכול להתפלל בכל לשון שירצה, וה"מ בצבור, אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקודש; וי"א דה"מ כששואל צרכיו, כגון שהתפלל על חולה או על שום צער שיש לו בביתו, אבל תפלה הקבועה לצבור, אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון; וי"א דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה, חוץ מלשון ארמי.

22. Tosfos, Brachos 3:1

ועונין יהא שמיה הגדול מבורך - מכאן יש לסתור מה שפי' במחזור ויטרי יהא שמיה רבא שזו תפלה שאנו מתפללין שימלא שמו כדכתיב (שמות יז) כי יד על כס יה שלא יהא שמו שלם וכסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק ופירושו כך יהא שמ"ה שם יה רבא כלומר שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם ומבורך לעולם הוי תפלה אחרת כלומר' ומבורך לעולם הבא. וזה לא נראה מדקאמר הכא יהא שמיה הגדול מבורך משמע דתפלה אחת היא ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול מבורך וגם מה שאומרי' העולם לכך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה אינו נראה שהרי כמה תפלות יפות שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרינן בסוף סוטה (דף מט.) אין העולם מתקיים אלא אסדרא דקדושתא ואיהא שמיה רבא דבתר אגדתא שהיו רגילין לומר קדיש אחר הדרשה ושם היו עמי הארצות ולא היו מבינים כולם לשון הקודש לכך תקנוהו בלשון תרגום שהיו הכל מבינים שזה היה לשונם.

Naming

Otzar HaBris, Chelek I, 6:18:5

ה. יש שפקפקו על אלו שקורין את שם בניהם שלום, מכיון שהוא שמו של הקב"ה, אבל לא מצינו שיקפידו ע"ז ונוהגים לקרוא בשם זה (ו), וכן קורין בשמות המלאכים כגון רפאל גבריאל מיכאל אבל שם אוריאל יש שהקפידו שלא לקרוא (ז).

ז. זכר דוד שם, והביא סמך לזה מהמדרש דב"ר פ' מ"ח ס"ט ריש לקיש אמר שמות המלאכים עלו מבבל מיכאל רפאל וגבריאל עיי"ש דמאז למדנו להשתמש בשמותם, ועיי"ש שהביא דיש מערערים ואומרים דאין ליתן שם אוריאל שהרי מלאך זה הוא אשר נראה למנוח ולא רצה לגלותו, ועיי"ש שהביא בשם ר' חיים ויטל שגם הוא סובר דאין לחוש לשם אוריאל אף שלא נזכר בכתובים.

ועיי"ש עוד שכ' בעיקר הטעם שאין קורין אחר שמות המלאכים כפי ששמע מרבו דכשהקב"ה קרא המלאכים והמשמשים צוה אותם דכשיקראו אותם וישביעו אותם שיבואו, ולכן בזמן שאדם מזכיר אותם הושבים שקוראים אותם וכשבאים ורואים שקראו אותם לבטלה יבא אז נזק למזכיר את שמם וכו'. ומסיק שם וא"ת מאי שנא

גבריאל מיכאל ורפאל ואוריאל, אפשר דכיון שאלו המלאכים רפאל מיכאל גבריאל ואוריאל כבר נתגשמו וירדו לארץ בזמנים ידועים לצורך הבריות ובפרט לישראל ע"כ הותרו שמותם אצלנו לא כן שאר המלאכים המשרתים פני מלך מלכי המלכים הקב"ה.